

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش

در برنامه درسی تربیت معلم به منظور توسعه حرفه‌ای معلمان

A Phenomenological Study of Integrating Research in Teacher Training Curriculum for Professional Development

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۲/۲۰؛ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۰۹/۲۹

Y. Marofi (Ph.D)
Z. Karami

یحیی معرفتی^۱

زهرا کریمی^۲

Abstract: The purpose of this research was a phenomenological study of integrating research in teacher education curriculum. In this study, first, the student teachers became familiarized with action research method during a semester, and they applied this method to their own classes. After the end of the semester, they were interviewed, and were asked to express their experiences. The teachers were asked to explain weather action research would lead to teachers' professional development. The sample for this study included 106 student-teachers of various fields who were studied throughout a semester, and finally, in order to gather data to reach saturation point, thirty of them were interviewed both verbally and by questionnaires. The findings related to teachers' experiences indicated that action research could increase their research knowledge and skills, their teaching knowledge and skills, their knowledge of identifying problems, and their problem-solving skill; moreover, it could change their attitudes towards issues and the role of research in solving problems, and it would result in higher inner satisfaction after solving a problem. According to these findings, it could be concluded that by integrating research in teacher education curriculum we can contribute to the teachers' professional development.

Keywords: professional development, action research, research-based curriculum

چکیده: هدف از این پژوهش، مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در برنامه درسی تربیت معلم به منظور توسعه حرفه‌ای معلمان بود. این مطالعه به معلمان کمک خواهد کرد تا تأثیر پژوهش در عمل را روی فرایند تدریس و یادگیری درک کنند. در این مطالعه، ابتدا معلمان دانشجوی طی یک ترم تحصیلی با روش پژوهش در عمل آشنا شدند و از این شیوه در کلاس‌های درس خودشان به منظور حل مسائل آموزشی، استفاده کردند. پس از پایان ترم، با معلمان دانشجوی مصاحبه شد و از آن‌ها خواسته شد تجاربشان را بیان کنند. ۱۰۶ نفر از دانشجوی معلمان رشته‌های مختلف به مدت یک ترم، درگیر در انجام پژوهش در عمل بودند. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شدند و نمونه‌گیری هدفمند همگون تا رسیدن به نقطه اشباع ادامه یافت. نتایج یافته‌های حاصل از تجارب معلمان نشان داد که پژوهش در عمل توانسته دانش و مهارت پژوهشی، دانش و مهارت تدریس، دانش شناسایی مسائل و مهارت حل مسئله آن‌ها را افزایش دهد؛ همچنین نگرش آن‌ها را نسبت به مسائل و نقش پژوهش در حل مسئله تغییر داده و به آن‌ها کمک کرده است که بعد از حل مسئله به رضایت درونی دست یابند. با توجه به این تجارب می‌توان نتیجه گرفت که با تلفیق پژوهش در برنامه درسی تربیت معلم می‌توان به توسعه حرفه‌ای معلمان کمک کرد.

کلیدواژه‌ها: توسعه حرفه‌ای، پژوهش در عمل، برنامه درسی پژوهش‌محور

مقدمه و بیان مسأله

توسعه حرفه‌ای معلمان عبارت است از «فرایندها و فعالیت‌های طرح ریزی شده به منظور افزایش دانش، مهارت و نگرش حرفه‌ای معلمان» (گاسکی^۱، ۲۰۰۰؛ به نقل از طاهری و همکاران، ۱۳۹۲). به عقیده گاسکی (۲۰۰۲) توسعه حرفه‌ای باکیفیت بالا، تقریباً عنصری اصلی در هر طرح نوین برای ارتقای سطح تعلیم و تربیت است (ص ۳۸۱). نتایج پژوهش باچینسکی و هانسن^۲ (۲۰۱۰) نشان داده که توسعه حرفه‌ای معلمان موجب افزایش دانش محتوایی آن‌ها، استفاده از روش تدریس پژوهشی در کلاس درس و بهبود یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. توسعه حرفه‌ای معلمان در هر عصر متفاوت است و ملاک‌های امروزی توسعه حرفه‌ای معلمان نسبت به گذشته تغییر پیدا کرده است. ویلگاس - رایمرز^۳ (۲۰۰۳) معتقد است که چشم‌انداز جدید توسعه حرفه‌ای باید بر مبنای نظریه سازنده‌گرایی باشد؛ رابطه تنگاتنگی با اصلاحات مدرسه داشته باشد؛ به عنوان یک فرایند مشارکتی شمرده شود؛ و در محیط‌های گوناگون، بسیار متفاوت باشد.

برخی گمان می‌کنند تنها راه توسعه حرفه‌ای معلمان، برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت در زمینه دانش محتوایی و مهارت‌های تدریس است؛ درحالی‌که همه ما می‌دانیم نیازهای معلمان در این عصر، تغییر یافته است. انفجار دانش و اطلاعات در قرن اخیر، اهمیت تحقیق و پژوهش را بیش از پیش آشکار نموده است. امروزه سواد پژوهشی یکی از ضروری‌ترین سوادها برای توسعه حرفه‌ای معلمان محسوب می‌شود. زهوریک^۴ که یکی از صاحب‌نظران برجسته تعلیم و تربیت است معتقد است که در جریان یاددهی - یادگیری لازم است معلم به عنوان پژوهشگر عمل کرده و با به کارگیری مهارت‌های فرایند علمی یا مهارت‌های حل مسأله به طور مستمر در پی دستیابی به حقیقت باشد و فعالانه و با اتکای به نفس، مسیر رشد و کمال حرفه‌ای را طی نماید (زهوریک، ۱۹۸۷؛ به نقل از مهرمحمدی، ۱۳۷۹، ص ۳۳). معلم برای حرفه‌ای شدن لازم است درگیر در پژوهش شود و معلم پژوهنده باشد. ریشه معلم پژوهنده به

-
1. Guskey
 2. Buczynski & Hansen
 3. Willegas Reimers
 4. Zahoric

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در ...

دیدگاه ارسطو در قرن چهارم پیش از میلاد برمی‌گردد. وی نقش مشاهده‌گر را در ساخت واقعیت مطرح می‌کند و با تأکید بر عمل مبتنی بر اخلاق، شکلی از تفکر عمیق را برای پالایش روش‌ها و عقاید ارائه می‌دهد. فعالیت‌های مک‌فارلند و استانل، همچنین کارهای کمنیوس در قرن ۱۶ و ۱۷، روسو در قرن ۱۸، دیویی و مونتسوری در قرن ۱۹ و نیمه اول قرن بیستم و کارهای فراوان دیگر در قرن ۲۱ مانند کارهای لوین، کریو، استین هاوس در ترسیم و بازسازی مفهوم معلم پژوهنده نقش بسیار با اهمیتی برعهده داشته‌اند (مک‌فارلند،^۱ ۱۹۹۳؛ به نقل از ساکی، ۱۳۹۱).

معلمان برای توسعه حرفه‌ای خود ناگزیرند ارتباط تنگاتنگی با پژوهش برقرار کنند. گاسکی (۲۰۰۹) ادعا می‌کند که به منظور بهبود توسعه حرفه‌ای، مربیان باید با پژوهشگران مشارکت فعال داشته باشند و خودشان هم به انجام پژوهش مبادرت ورزند (ص ۲۲۸). معلمان پژوهشگر، معلمان فکوری هستند که همواره در پی حل مسائل هستند. وست^۲ (۲۰۱۱) بیان می‌کند معلمان فکور^۳ همیشه در جستجوی راه‌هایی برای بهبود تدریس خود هستند. هنگامی که این بازانديشي^۴ و تفکر ارادی و نظام‌مند می‌شود، آن‌ها شروع به انجام پژوهش‌های معلمی^۵ می‌کنند؛ گاهی اوقات این نوع پژوهش، پژوهش در عمل^۶ نامیده می‌شود که می‌تواند به پرکردن شکاف بین تئوری و عمل، با پرداختن به موضوعات مربوط به دانشجو معلمان، کمک نماید. از نظر رابینز^۷ و همکاران (۲۰۰۷) پژوهش در عمل، روشی است پیش روی معلمان برای پاسخ دادن به پرسش‌هایی که آن‌ها را سر در گم کرده است. پژوهش در عمل، مربیان را قادر می‌سازد تا در مدارس به جستجو، مشاهده، جمع‌آوری داده‌ها و بحث و گفت و گو بپردازند. «این روش، شکلی از پژوهش خوداندیش^۸ است که در حال حاضر از آن در تهیه برنامه درسی مدرسه محور، توسعه حرفه‌ای، طرح‌های بهبود مدرسه و غیره استفاده می‌شود؛ و

1. McFarland

2. West

3. Reflective teachers

4. Reflection

5. Teacher research

6. action research

7. Robbins

8. Self-reflective inquiry

به خودی خود، معلمان را به عنوان شرکت کنندگان در فرایند آموزش، به طور فعال درگیر می‌سازد». (مک نیف، ۱۹۹۷، ص ۱). کوکران اسمیت و لایتل^۲ (۱۹۹۹) این فرآیند را به عنوان تحقیقی عملی توصیف می‌کنند و بر کارایی آن به عنوان راهی برای تولید یا افزایش دانش عملی تأکید دارند. پژوهش در عمل شامل مراحل برنامه‌ریزی، اجرا، مشاهده و بازتاب است. در مرحله برنامه‌ریزی، مسئله مورد نظر شناسایی شده و برای حل مسئله، طرحی تدوین می‌شود. در مرحله اجرا، طرحی که در مرحله قبل جهت حل مسئله تدوین شده بود، به مرحله اجرا در می‌آید؛ در مرحله مشاهده، پژوهشگر به جمع‌آوری شواهد درباره تأثیر اقدام انجام شده می‌پردازد؛ در مرحله بازتاب، طبق شواهد، تأثیر اقدام بهینه را مورد تحلیل قرار می‌دهد، سپس بر اساس نتایج این تحلیل، گزارش مقدماتی پژوهش در عمل را تدوین می‌کند. در طرح‌های پژوهش در عمل که در سطح یک سازمان انجام می‌شود، می‌توان از طریق مشارکت دادن ناظران، میزان اعتبار نتایج به دست آمده را نیز مورد قضاوت بیرونی قرار داد، سپس گزارش نهایی را تدوین نمود (بازرگان، ۱۳۸۷).

انجمن تحقیقات آموزشی آمریکا از گروه‌های پژوهشی ویژه فعال که بر پژوهش‌های معلمی، پژوهش در عمل و تحقیقات خود خوان^۳ تمرکز دارند، حمایت می‌کند (به نقل از وست، ۲۰۱۱). کوکران اسمیت و لایتل (۱۹۹۹) توضیح داده‌اند که عنصر قابل تبدیل پژوهش در عمل که ریشه در تئوری اجتماعی انتقادی دارد و به سوی هدف تغییر اجتماعی پیش می‌رود، چگونه بر نقش پژوهش‌های معلمی در ساختن یک جامعه عدالت‌گستر و دموکراتیک‌تر تأکید دارد. تولید مشارکتی دانش توسط معلمان، دانش‌آموزان، مدیران، والدین و دانشگاهیان، راهبردی برای توسعه روابط اجتماعی عادلانه‌تر شناخته می‌شود. از آنجا که پژوهش معلمی، ابزاری برای ایجاد تغییر در کلاس درس و مدرسه است، هدف این رویکرد، بیشتر ایجاد تحول است تا اینکه صرفاً محیط کلاس یا مدرسه را توصیف کند (به نقل از وست، ۲۰۱۱). تحقیقات زیادی به مزایای درگیر کردن معلمان و دانشجو معلمان در پژوهش

1. McNiff
2. Cochran-smith and Lytle
3. Self-study research

اشاره دارند (برگ^۱، ۲۰۰۸). پارادایم‌های جدید که روی روش یادگیری معلمان متمرکزند، نقش حیاتی برای معلمان در نظر گرفته‌اند که فکورانه عمل کنند و روی دانش خودشان، دانش‌آموزان، موضوع درس، برنامه درسی، و بافت اجتماعی تأمل نمایند (جانسن^۲، ۲۰۰۶؛ به نقل از کی اگلو، ۲۰۱۵). این تأمل و عمل فکورانه می‌تواند از طریق درگیر شدن معلمان در پژوهش‌های معلم محور حاصل شود. بر اساس هوی و گراسمن^۳ (۲۰۰۸) پژوهش در عمل می‌تواند تجارب کلاس درس را برای معلمان معنی‌دارتر سازد و کمک کند تا از طریق نقش معلم به عنوان محقق، فکورانه‌تر عمل نمایند (به نقل از کی اگلو، ۲۰۱۵). پژوهش در عمل به عنوان روشی جدیدی شناخته شده که به معلمان کمک می‌کند از طریق یک پژوهش مشارکتی، تدریسشان را بهبود بخشند (کی اگلو^۴، ۲۰۱۵). کوتسوپولوس، مولر و بوتسا^۵ (۲۰۱۲) به بررسی نقش پژوهش‌های دوره دانشجوی معلمی در تسهیل ایجاد ارتباط زودهنگام و معنی‌دار میان پژوهش و عمل پرداختند. نتایج حاصل از این تحقیق ترکیبی^۶ نشان داد که پژوهش‌های دانشجوی معلمی، روش امیدوار کننده‌ای برای فرهنگ‌پذیری زودهنگام است. با این حال، با وجود تأکید برنامه‌ریزی شده بر پژوهش به عنوان ساز و کاری برای یادگیری در زمینه‌های تدریس و تعلیم و تربیت، چالش‌ها همچنان وجود دارند. در انگلستان فورلانگ و سینسبری^۷ (۲۰۰۵) دریافتند که پژوهش در عمل، اغلب به معلمان در افزایش اعتماد به نفس، آگاهی، جمع‌آوری و استفاده از شواهد، و یادگیری در مورد یادگیریشان کمک می‌کند (به نقل از کین و میلوویک^۸، ۲۰۱۰). همچنین بر اساس پژوهش کین و میلوویک (۲۰۱۰) پژوهش در عمل می‌تواند تأثیر مثبتی روی درک، عمل و اخلاق حرفه‌ای معلمان داشته باشد و به توسعه یادگیری مادام‌العمر در بین معلمان کمک می‌نماید. اسمیت و پونت^۹ (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود نشان دادند پژوهش در عمل نه تنها به معلمان کمک می‌کند تا کارشان را بهبود بخشند،

1. Berg

2. Johnson

3. Hui and Grossman

4. Kayaoglu

5. Kotsopoulos, Mueller, & Buzza

6. Mixed-method

7. Furlong and Sainsbury

8. Cain & Milovic

9. Smeets & Ponte

بلکه روی کار سایر معلمان مدرسه نیز تأثیر مثبت دارد. در این پژوهش، معلمانی که پژوهش در عمل انجام دادند، بین تئوری و عمل ارتباط برقرار کردند؛ تدریستان را بهبود بخشیدند؛ اطلاعاتشان را با دیگران سهیم نمودند، و روی یادگیری دانش‌آموزان و کار سایر معلمان نیز تأثیر مثبت گذاشتند.

بر اساس ساگر^۱ (۲۰۰۴) نیز پژوهش در عمل، ابزاری است که به معلمان کمک می‌کند راهبردهای مؤثری را جهت بهبود عمل تدریستان مورد استفاده قرار دهند. کانوی و جفرز^۲ (۲۰۰۴) توصیف می‌کنند که چگونه معلم پژوهشی مشارکتی به معلمان باتجربه موسیقی کمک کرد تا از مسیری توسعه حرفه‌ای خود را دنبال کنند که دیگر فعالیت‌های سستی توسعه حرفه‌ای، قادر به انجام آن نبودند. پرایس^۳ (۲۰۰۱) در قالب یک واحد درسی پژوهش در عمل برای دانشجو معلمان دریافت که مجموعه کلاس درس، تبدیل به مکانی انتقادی برای تولید دانش شده بود. اسمیت و سلا^۴ (۲۰۰۵) نیز گزارش دادند که دانشجو معلمان، تجربه مشارکت در پژوهش در عمل را برای تدریس در سال‌های آتی در مدارس، مفید می‌دانستند. اوجا و پاین^۵ (۱۹۸۹) نیز اظهار داشتند معلمانی که در فرآیند پژوهش در عمل شرکت می‌کنند در تدریس، انتقادی‌تر و با تأمل بیشتری عمل می‌کنند. براون^۶ (۲۰۰۲) در پژوهش خود ادراک معلمان از تأثیرات پژوهش در عمل بر تفکر آن‌ها در مورد شیوه‌های آموزشی و تأثیر این تفکرات در شیوه‌های تدریس را مورد بررسی قرار داده است. چهار زمینه خاص بررسی عبارت بودند از ادراک معلمان در مورد: الف) نقش معلم به طور کلی، ب) دانش معلمان در تدریس، ج) شیوه‌های تدریس و د) شیوه‌های تأملی یا بازانديشي. داده‌ها از طریق مصاحبه با معلمان پژوهنده، مشاهدات غیررسمی کلاس درس و مجموعه‌ای از آثار و دست‌سازه‌های مرتبط معلم و دانش‌آموزان جمع‌آوری شدند؛ تحلیل داده‌ها نشان داد که معلمان، تغییرات در هر چهار زمینه مورد بررسی را درک کرده بودند. شرکت در مراحل پژوهش در عمل، ساختار

-
1. Sagor
 2. Conway And Jeffers
 3. Price
 4. Smith & Sela
 5. Oja & Pine
 6. Brown

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در ...

منظمی را برای اجرا و تجزیه و تحلیل فرآیند یاددهی- یادگیری برای معلمان فراهم آورد. این ساختار تعریف شده، معلمان را به سمت جمع‌آوری نظام‌مند و آگاهانه‌تر داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها، و تأمل در آن‌ها هدایت می‌کرد.

یک پروژه پژوهش در عمل متمرکز در یک برنامه ضمن خدمت معلمان با هدف تلفیق درون‌داد پژوهش در عمل مربی محور و پژوهش در عمل معلم محور اجرا شد. حوزه‌های درون‌داد معلمان شامل راهبردهای یادگیری، مهارت‌های تفکر، مهارت‌های پرسش و آموزش مهارت‌های مطالعه بودند. در طول چهار ماه از این پروژه پژوهش در عمل مربیان، معلمان دو دوره پژوهش در عمل را تجربه کردند که یکی بررسی راهبردهای یادگیری دانش‌آموزانشان بود و دوم اجرای طرحی برای بهبود برخی از جنبه‌های یادگیری این دانش‌آموزان مانند خلاصه‌نویسی، آموزش جبرانی مهارت‌های خواندن، صندلی داغ، معرفی کار گروهی و تکنیک‌های یادگیری لغت بود که بعد از اجرا باید یک گزارش کار ارائه می‌دادند. اگرچه هیچ مدرکی دال بر انتقال دستاوردهای حاصله به سال تحصیلی بعد وجود نداشت، هر دو معلم از افزایش در بازانديشي (تأمل در تدریس) در طول پروژه و بلافاصله پس از آن گزارش دادند؛ بنابراین باید به مسائل مربوط به حفظ این انتقال پرداخته شود. به دلیل اینکه پروژه‌های پژوهش در عمل معلمان، همزمان با پژوهش در عمل مربیان بود، در این پروژه سه سطح از آموزش صورت گرفت. دانش‌آموزان، زبان انگلیسی و درک خود از چگونگی یادگیری آن را توسعه دادند، معلمان، روش‌های جدید تفکر در مورد حمایت از یادگیری دانش‌آموزانشان را ابداع نمودند و مربیان هم با مدل جدید ضمن خدمت برای معلمان کارکردند. معلمانی که در این مطالعه شرکت داشتند از تمام تکنیک‌ها و چالش‌هایی که موجب بهبود یادگیری در دانش‌آموزانشان شد، تقدیر نمودند (پرت^۳، ۲۰۰۲).

در پژوهش دیگری فیرینکس و لگرون^۴ (۲۰۰۶) روش‌هایی را مورد آزمون قرار دادند که در آن، معلمان، دانش را از طریق گفت‌وگو بین یک گروه پژوهشی معلم ساخته‌اند و دریافتند که

-
1. Remedial reading
 2. Hot seating
 3. Perret
 4. Fairbanks and LaGron

در این جریان، یادگیری و تدریس معلمان از طریق گفتمان در مورد تئوری و عمل برای حمایت تلاش‌های پژوهشی‌شان، دگرگون شده است. در یک مطالعه موردی، معلمان قبل از خدمت، درگیر در مطالعه یک رویکرد سازنده‌گرا برای تدریس علوم شدند. آن‌ها از پژوهش در عمل برای شناسایی و مقابله با مشکلات کلاس درسشان استفاده کردند. امروزه رویکرد سازنده‌گرا و پژوهش در عمل، باید بخشی از برنامه‌های آموزش معلمان در تربیت معلم باشد. این مطالعه موردی نمونه‌ای از استفاده از یک رویکرد عملی برای کمک به معلمان قبل از خدمت بود تا تجربه‌ای در حل مسئله به دست آورند و از پژوهش در عمل به عنوان یک روش تحقیق برای آزمایش و تئوری‌پردازی در مورد فعالیت‌هایشان بهره‌برند (شی، ۲۰۰۴؛ به نقل از لیم و همکاران، ۲۰۰۹). در پژوهش هونگ و لارنس^۱ (۲۰۱۱) نیز استفاده از پروژه‌های پژوهش در عمل به عنوان بخشی از فرایند خود بررسی به داوطلبانی که از این طرح استفاده کرده بودند، کمک کرد تا درک بهتری از تدریس خودشان حاصل کنند. در نهایت، نتایج پژوهش نشان داد که تأثیر زیادی روی تدریس و یادگیری داوطلبان داشته است. به طور کلی نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد پژوهش در عمل می‌تواند در ابعاد مختلف تدریس، یادگیری و یادگیرنده به رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان کمک نماید و بر دانش و مهارت آن‌ها بیافزاید.

از آنجا که با جستجو در منابع اینترنتی، پژوهشی در ایران پیرامون توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق پژوهش در عمل یافت نشد و برخی از پژوهش‌های خارجی انجام شده در مورد نقش پژوهش در عمل، ابعاد مختلف توسعه حرفه‌ای را مورد بررسی قرار نداده بودند؛ ضرورت داشت پژوهشی در این خصوص انجام شود. در پژوهش‌های قبلی مشخص شده که پژوهش در عمل می‌تواند به توسعه حرفه‌ای معلمان کمک نماید؛ ولی ابعاد این توسعه با توجه به تجارب معلمان به طور کامل مورد مطالعه قرار نگرفته است. پژوهش‌های قبلی بیشتر به مطالعه کمی تأثیر پژوهش در عمل در رشد و توسعه معلمان پرداخته‌اند، بنابراین مطالعه عمیق و کیفی این پدیده با بهره‌گیری از تجارب زیسته معلمان، ضرورت داشت. به طور کلی هدف از انجام پژوهش این بود که با توجه به تجربه معلمان حین خدمت از اجرای پژوهش در عمل، نقش این پژوهش در توسعه حرفه‌ای آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته و ابعاد مختلف آن مشخص

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در ...

شود. این مطالعه به معلمان دانشجو کمک خواهد کرد تا تأثیر پژوهش در عمل را روی فرایند تدریس و یادگیری، بهتر درک کنند. سؤالات پژوهش این بود که معلمان دانشجو از اجرای پژوهش در عمل چه تجربی کسب کردند؟ و پژوهش در عمل در چه جنبه‌هایی و چگونه توانست به توسعه حرفه‌ای آن‌ها کمک کند؟

روش پژوهش

در این پژوهش از روش پدیدارشناسی استفاده شده است. پژوهش پدیدارشناسی^۱ پژوهشی است که هدف آن «توضیح صریح و شناسایی پدیده‌هاست، آن‌گونه که در موقعیتی خاص توسط افراد، ادراک شده‌اند.» (ون منن^۲، ۱۹۹۰؛ به نقل از الوانی و بودلایی، ۱۳۸۹). در پژوهش پدیدارشناسی، اطلاعات از افرادی گردآوری می‌شود که پدیده‌ای را تجربه کرده‌اند. در این پژوهش نیز معلمان، افرادی هستند که پژوهش در عمل را تجربه کرده‌اند؛ بنابراین از طریق پژوهش پدیدارشناسی می‌توان ماهیت تجربه آن‌ها را درک کرد و به اهمیت تلفیق پژوهش در برنامه درسی تربیت معلم پی برد. جامعه پژوهش شامل ۱۰۶ نفر از معلمان حین خدمت بودند که در دوره کارشناسی رشته‌های مختلف دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید باهنر استان همدان تحصیل می‌کردند. این معلمان دانشجو، علاوه بر تحصیل، به تدریس نیز مشغول بودند. جامعه پژوهش شامل ۳۱ نفر از معلمان رشته آموزش ابتدایی، ۲۶ نفر علوم تجربی، ۱۹ نفر دینی عربی، ۱۰ نفر زبان انگلیسی، و ۲۰ نفر هنرهای دستی و تجسمی بودند. از طریق نمونه‌گیری هدفمند همگون، نمونه‌ها انتخاب شدند. سپس پژوهش در عمل در برنامه درسی آن‌ها تلفیق شد. دانشجو معلمان همه رشته‌ها در پژوهش شرکت داشتند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه ساختار یافته کتبی و شفاهی استفاده شد و تا رسیدن به نقطه اشباع ادامه یافت. نقطه اشباع، معمولاً در نمونه‌گیری مربوط به پژوهش‌های کیفی استفاده می‌شود. در واقع ما تا جایی نمونه‌گیری را ادامه می‌دهیم که در جریان جمع‌آوری داده‌ها دیگر به داده جدیدی دست پیدا نکنیم. در واقع تا رسیدن به نقطه اشباع، نمونه شامل ۳۰ نفر از دانشجو معلمان در رشته‌های مختلف شد که همگی همزمان با تحصیل به تدریس نیز اشتغال داشتند. سؤالات

1. Phenomenological Research

2. Van Manen

مصاحبه این بود که در جریان حل مسئله، چه تجاربی کسب کردید؟ چه چیزهایی آموختید؟ چگونه تجربه کسب کردید؟ این فعالیت‌ها در چه جنبه‌هایی یادگیری شما را ارتقاء داد؟ چه تغییری در نگرش شما نسبت به قبل پیش آمد؟ و ... بعد از مصاحبه با هر شرکت کننده، داده‌ها گردآوری شدند و متن مصاحبه‌ها روی کاغذ پیاده و سپس کدگذاری و تحلیل شد. برای تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری باز و محوری استفاده شد. ابتدا رمزهای محوری مورد نظر (مفاهیم) از متن‌ها استخراج شد. سپس این مفاهیم بر اساس تفاوت‌ها و شباهت‌ها در طبقات مختلف تقسیم بندی شدند و مؤلفه‌ها استخراج شدند. به منظور اعتبارسنجی، به منظور اعتبارسنجی، نتایج به شرکت کنندگان ارائه شد و از آنها خواسته شد برداشت‌های پژوهشگر را با تجربیات خود مطابقت دهند که همگی مورد تأیید قرار گرفتند.

شیوه اجرا

این پژوهش به مدت یک ترم تحصیلی به طول انجامید. ابتدا پژوهش در عمل به دانشجو معلمان رشته‌های مختلف آموزش داده شد و سپس از آن‌ها خواسته شد در کلاس درسشان به جستجوی مسائل مختلف بپردازند. هر دانشجو معلم، مسئله‌ای را در کلاسش شناسایی و ارائه نمود. بعد از ارائه مسائل از آن‌ها خواسته شد با استفاده از روش پژوهش در عمل برای حل مسائل اقدام کنند. آن‌ها درگیر در پژوهش شدند و در هر مرحله راهنمایی‌های لازم توسط مدرس، به آن‌ها ارائه می‌شد. بعد از اتمام پژوهش، شیوه نوشتن گزارش پژوهش نیز به آن‌ها آموزش داده شد و برای جمع‌آوری داده‌ها در مورد تجاربی که بعد از اجرای پژوهش در عمل به دست آوردند با ۳۰ نفر از آن‌ها تا رسیدن به نقطه اشباع مصاحبه شد. به طور کلی معلمان با توجه به آموخته‌هایشان، مسائل مختلف را در کلاس‌های درسشان شناسایی کردند و از طریق پژوهش در عمل، اقدام به حل مسائل نمودند و در پایان، تجارب خود را بیان کردند.

یافته‌ها

۱. معلمان دانشجو از اجرای پژوهش در عمل چه تجاربی کسب کردند؟
۲. پژوهش در عمل در چه جنبه‌هایی و چگونه توانست به توسعه حرفه‌ای آن‌ها کمک کند؟

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیقی پژوهش در ...

به منظور تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، متن مصاحبه روی کاغذ ثبت شد و سپس به منظور شناسایی مفاهیم، کدگذاری انجام شد که نتایج آن در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱: نتایج کدگذاری		
مفاهیم	نمونه داده‌ها	شناسه
دانش در مورد پژوهش در عمل	با درگیر شدن در فرایند پژوهش، اطلاعات زیادی در مورد پژوهش در عمل به دست آوردم. به منظور انجام درست پژوهش، مجبور بودم مدام به کتاب‌های پژوهش در عمل مراجعه کنم. با مراجعه مکرر به کتاب‌ها و منابع مختلف، مراحل روش پژوهش در عمل را خوب آموختم. همچنین اطلاعات زیادی در مورد روش‌های جمع‌آوری اطلاعات قبل و بعد از اجرا، روش اجرا، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و ... یاد گرفتم.	۱
مهارت در انجام پژوهش در عمل	قبلاً دوره‌هایی در خصوص پژوهش در عمل گذرانده بودیم؛ ولی مهارت انجام پژوهش را نداشتیم. این بار با درگیر شدن در پژوهش و حل مسئله در کلاس درسمان اطمینان داریم که مهارت کافی را در انجام این پژوهش به دست آورده‌ایم و می‌توانیم در آینده بدون کمک استاد راهنما این پژوهش را در کلاس‌مان اجرا کنیم. برای اجرای هر مرحله از پژوهش با مدرس مشورت می‌کردیم و از افراد دیگر هم کمک می‌گرفتم. اکنون این اعتماد به نفس در ما ایجاد شده که مهارت کافی داریم.	۲
دانش و مهارت در نوشتن گزارش پژوهشی	با مطالعه منابع و راهنمایی مدرس و مشاهده نمونه گزارش‌های پژوهش در عمل، دانش و مهارت کافی را در نوشتن گزارش پژوهش به دست آوردم. در طی اجرای پژوهش تمام اطلاعات را ثبت می‌کردم و بعد از اتمام کار با کمک و راهنمایی مدرس توانستم اصول و فنون گزارش‌نویسی را در عمل اجرا کرده و در نوشتن گزارش، مهارت کافی را به دست آوردم. برای نوشتن هر مرحله از گزارش مجبور بودم به منابع مراجعه کنم و این مراجعه مکرر به منابع باعث شد بهتر بتوانم آنچه را آموخته‌ام در عمل پیاده کنم. از طریق نوشتن گزارش پژوهش من توانستم ارجاع دهی به سبک APA را بیاموزم و در گزارشم از این سبک استفاده کردم.	۳
دانش در مورد موضوع	به منظور آشنایی با مشکل نارسانویسی دانش‌آموزم و پیدا کردن علل مسئله، کتاب‌های مختلف را مطالعه کردم و از اساتید، سؤالاتی پرسیدم. این مطالعه به من	۴

جدول شماره ۱: نتایج کدگذاری		
مفاهیم	نمونه داده‌ها	شناسه
	کمک کرد تا در مورد نارسانویسی اطلاعات خوبی به دست آورم.	
دانش در مورد تدریس	مشکل برخی دانش‌آموزانم این بود که انشاهای خوبی نمی‌نوشتند. به جستجوی روش‌های مؤثر برای تدریس انشاء پرداختم. از همکارانم و مدرس مربوطه نظر خواستم. کتاب‌های روش تدریس و پژوهش‌های دیگر معلمان را مطالعه کردم. با مطالعه کتاب‌ها و پژوهش‌های معلمان، اطلاعات جامعی در مورد روش‌های مؤثر تدریس انشاء به دست آوردم.	۵
مهارت در تدریس	با انجام این پژوهش تا حدودی توانستم یادگیری سطحی دانش‌آموزانم را به یادگیری عمیق و کاربردی تبدیل کنم. برای یادگیری عمیق، فعالیت‌ها و روش‌هایی را در کلاس اجرا کردم. موفقیت‌م در حل مشکل نشان داد با انجام این پژوهش، فعالیت‌ها و روش‌ها را به‌خوبی اجرا کرده‌ام.	۶
دانش مسائل یادگیری	در حوزه یادگیری با مسائل زیادی مواجه هستیم که قبل از درگیر شدن در پژوهش به آن‌ها توجه نمی‌کردم. زمانی که از ما خواسته شد مسائل یادگیری در کلاس‌مان را شناسایی کنیم، در مورد این مسائل جستجو کردم و به بسیاری از این مسائل پی بردم. مسائل یادگیری مربوط به برنامه درسی از جمله مسائلی بود که از طریق این پژوهش با آن بیشتر آشنا شدم. با درگیر شدن در پژوهش دریافتم یادگیری برخی از موضوعات دانشی، مهارتی و نگرشی برای دانش‌آموزان بسیار مشکل است و برای حل این مسائل ابتدا لازم است آن‌ها را شناسایی کنیم. به طور مثال مهارت انجام آزمایش و نتیجه‌گیری از آزمایش‌های علوم برای دانش‌آموزان مشکل است که باید به آن پرداخته شود. ملزم کردن دانش‌آموزان به رعایت بهداشت مسئله دیگری است که باید مورد بررسی قرار گیرد. با درگیر شدن در این پژوهش با بسیاری از مسائل یادگیری آشنا شدم که قبلاً به آن‌ها توجهی نمی‌کردم.	۷
دانش مسائل یادگیرنده	از طریق انجام این پژوهش به بسیاری از مسائل مربوط به یادگیرنده پی بردیم. عدم	۸

جدول شماره ۱: نتایج کدگذاری		
مفاهیم	نمونه داده‌ها	شناسه
	<p>انگیزه، عدم علاقه، مشکلات رفتاری و خانوادگی، ضعف پایه، عدم تمرکز، ضعف یادگیری، یادگیری سطحی و ... از جمله مسائلی است که یادگیرنده با آن‌ها مواجه است. از طریق انجام پژوهش در عمل به منظور شناسایی مسائل در کلاس درس‌مان با این مشکلات آشنا شدیم. از طریق مطالعه کتاب‌های روانشناسی تربیتی نیز آشنایی بیشتری با مسائل مربوط به یادگیرنده پیدا کردیم.</p>	
دانش مسائل تدریس	<p>تمرکز روی مسائل تدریس به ما کمک کرد که به این مسائل توجه کنیم و با آن‌ها بیشتر آشنا شویم. در این جریان با مسائل تدریس برخی موضوعات، مسائل مربوط به مدیریت کلاس و نحوه برخورد با دانش‌آموزان، مسائل ایجاد انگیزه و علاقه در دانش‌آموزان، مسائل ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان، مسائل نحوه تدریس معلم و ... بیشتر آشنا شدم. شناسایی مسائل تدریس به من کمک کرد همواره در کلاس به آن‌ها توجه داشته باشم.</p>	۹
مهارت حل مسائل یادگیری	<p>از طریق انجام این پژوهش من احساس می‌کنم در آینده بهتر می‌توانم مسائل یادگیری را حل کنم. من توانستم با شناسایی مشکل دانش‌آموزان در روخوانی قرآن بعد از پیدا کردن علت مسئله به جستجوی راه‌حل برای حل مسئله پردازم. علت مسئله، ضعف پایه بود. برای حل مسئله در کتاب‌های مختلف به جستجو پرداختم. از معلمان باتجربه کمک گرفتم، روش‌هایی را اجرا کردم و توانستم به خوبی مشکل را حل کنم.</p>	۱۰
مهارت حل مسائل یادگیرنده	<p>یکی از مهم‌ترین مسائلی که در کلاس با آن مواجه بودم این بود که دانش‌آموزانم علاقه چندانی به مشارکت در فعالیت‌های کلاسی نداشتند. با اجرای پژوهش در عمل متوجه شدم که انگیزه چندانی برای انجام کارهای گروهی و مشارکتی ندارند. در خصوص یافتن روش مناسب برای افزایش انگیزه آن‌ها برای مشارکت در کارهای گروهی و مشارکتی جستجو کردم و روش‌های مختلفی را پیدا کردم. با این جستجو، اطلاعات زیادی در مورد روش‌های ترغیب کردن دانش‌آموزان در کارهای</p>	۱۱

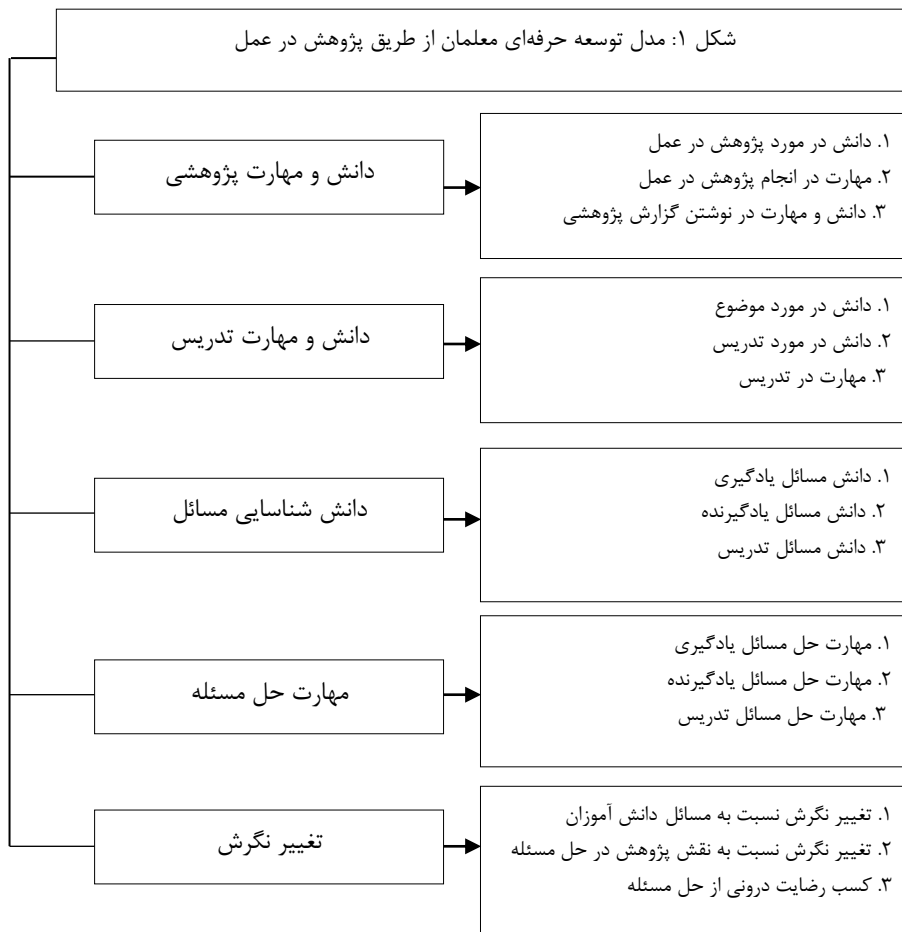
جدول شماره ۱: نتایج کدگذاری		
مفاهیم	نمونه داده‌ها	شناسه
	گروهی پیدا کردم. با اجرای آن روش‌ها متوجه شدم که آن‌ها به خوبی در فعالیت‌های گروهی شرکت می‌کنند. با حل این مشکل، من به این نکته پی بردم که با پیدا کردن علل مسائل بهتر می‌توان روش‌های حل مسئله را پیدا کرد. نتیجه این پژوهش به من این اطمینان را داد که می‌توانم مسائل دیگری را هم حل کنم.	
مهارت حل مسائل تدریس	همیشه فکر می‌کردم تدریس من بهترین تدریس است و اگر اشکالی هست مربوط به دانش‌آموزان است. با اجرای پژوهش در عمل به این نکته پی بردم که بچه‌ها به این علت سطحی یاد گرفته‌اند که من از روش‌های غیرفعال در درس علوم استفاده کرده‌ام. با شناسایی مشکل تدریسم به دنبال روش‌های فعال گشتم، بعد از اینکه روش‌های فعال را به کار بردم، بچه‌ها مطالب را عمقی یاد می‌گرفتند و قادر بودند فعالیت‌های کاربردی را به خوبی انجام دهند. بعد از اجرای این پژوهش، روی تدریسم دقت بیشتری می‌کنم و فکر می‌کنم با اجرای پژوهش در عمل می‌توانم مسائل دیگر در تدریسم را حل کنم. پژوهش در عمل به من کمک کرد تا آن چرا که به صورت نظری آموختم در عمل به کارگیرم.	۱۲
تغییر نگرش نسبت به مسائل دانش‌آموزان	قبل از انجام پژوهش در عمل فکر می‌کردم برخی از مسائل دانش‌آموزان ربطی به ما ندارد و باید دیگران آن مسائل را حل کنند؛ ولی بعد از اینکه توانستم دانش‌آموزان را نسبت به شرکت در نماز جماعت علاقه‌مند کنم؛ نسبت به مسائل دانش‌آموزان دید بهتری پیدا کردم. اکنون من فکر می‌کنم معلم کلاس بهتر از هر فرد دیگری قادر است به حل مسائل بپردازد و نباید نسبت به مسائل دانش‌آموزان بی‌اعتنا باشد. دیگر اینکه پی بردم مسئولیت یک معلم حکم می‌کند که به‌جای مؤاخذه دانش‌آموزان مشکل‌دار، سعی کند علت مشکل آن‌ها را شناسایی کرده و برای حل آن اقدام کند.	۱۳
تغییر نگرش نسبت به نقش پژوهش در حل	قبلاً فکر می‌کردم پژوهش فقط روی کاغذ می‌آید و نمی‌تواند به حل مسئله کمک کند. البته این طرز فکر به این علت بود که با پژوهش در عمل آشنا نبودیم. با اجرای پژوهش در عمل و تجربه حل مشکل یادگیری سطحی دانش‌آموزانم به این نکته پی	۱۴

جدول شماره ۱: نتایج کدگذاری		
مفاهیم	نمونه داده‌ها	شناسه
مسئله	بردم که پژوهش در عمل، نقش مهمی در حل مسائل دارد. از گزارشات همکارانم در حل مسائل مختلف دانش‌آموزان، نگرش بسیار مثبتی نسبت به پژوهش در عمل پیدا کردم و قصد دارم در آینده برای حل مسائل از این روش پژوهشی استفاده کنم.	
کسب رضایت درونی از حل مسئله	بعد از اجرای پژوهش و حل مسئله عدم صحبت کردن دانش‌آموز منزوی در کلاس از کارم احساس لذت و رضایت درونی داشتم و از حل مسئله بسیار خوشنود بودم.	۱۵

بعد از اینکه مفاهیم، شناسایی شدند برای دستیابی به مؤلفه‌ها، مفاهیم مشابه و مرتبط به هم ذیل یک مؤلفه کلی طبقه بندی شدند که نتایج آن در جدول شماره ۲، ارائه شده است.

جدول شماره ۲: نتایج کدگذاری		
مؤلفه‌ها	مفاهیم	شناسه
دانش و مهارت پژوهشی	دانش در مورد پژوهش در عمل مهارت در انجام پژوهش در عمل دانش و مهارت در نوشتن گزارش پژوهشی	۱-۳
دانش و مهارت تدریس	دانش در مورد موضوع دانش در مورد تدریس مهارت در تدریس	۴-۶
دانش شناسایی مسائل	دانش مسائل یادگیری دانش مسائل یادگیرنده دانش مسائل تدریس	۷-۹
مهارت حل مسئله	مهارت حل مسائل یادگیری مهارت حل مسائل یادگیرنده مهارت حل مسائل تدریس	۱۰-۱۲
تغییر نگرش	تغییر نگرش نسبت به مسائل دانش آموزان تغییر نگرش نسبت به نقش پژوهش در حل مسئله کسب رضایت درونی از حل مسئله	۱۳-۱۵

بر اساس یافته‌های حاصل از کدگذاری، می‌توان مدل توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق پژوهش در عمل را در شکل شماره ۱ مشاهده نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، تلفیق پژوهش در برنامه درسی تربیت معلم به منظور توسعه حرفه‌ای معلمان صورت گرفت. پژوهش معلم محور می‌تواند روند تربیت معلم را متحول ساخته و در نهادهای سازی تحول و نوآوری در عرصه یاددهی یادگیری نقشی اساسی ایفا نماید (ساکي،

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در ...

۱۳۹۱). پژوهش معلم محور زمینه‌ساز رشد حرفه‌ای معلم محسوب می‌شود. یکی از پژوهش‌های معلم محوری که به رشد حرفه‌ای معلمان کمک می‌کند پژوهش در عمل یا اقدام‌پژوهی است. اگر پژوهش در عمل خوب اجرا شود نتایج مطلوبی به بار خواهد آورد از جمله: پیشرفت فردی، بهتر شدن کار حرفه‌ای، پیشرفت مؤسسه و ... (مک نیف، لوماکس و وایتهد^۱، ترجمه آهنچیان، ۱۳۸۲، صص ۲۹-۲۶). دانشجو معلمان حین خدمت به منظور توسعه حرفه‌ای لازم است پژوهش معلم محور را نه تنها به شکل تئوری بلکه در عمل هم به کار گیرند؛ چرا که تمایل به پژوهش زمانی رخ می‌دهد که ارتباط بین تحقیق و عمل، جزء جدایی ناپذیر تمرین و هویت حرفه‌ای از طریق مشارکت فعال در انجام پژوهش باشد؛ به این معنا که دانشجو معلمان تولید کنندگان پژوهش باشند و نه صرفاً مصرف‌کنندگان پژوهش، تا این روشی برای یادگیری تدریس و آگاهی از تفکر دانش‌آموزان و همچنین راهی برای ایجاد ارتباط بین تحقیق و عمل باشد (کوتسوپولوس، مولر، و بوتسا، ۲۰۱۲).

اکنون این سؤال مطرح می‌شود که پژوهش در عمل چگونه می‌تواند به توسعه حرفه‌ای معلمان کمک کند. در پاسخ به این سؤال باید گفت که در واقع پژوهش، واسطه‌ای می‌شود که معلمان از طریق درگیر شدن در آن، دانش و مهارت‌های زیادی را کسب کنند. شون^۲ (۱۹۸۷) معتقد بود که تأمل و بازاندیشی در تجربه، روش مهمی برای بهبود و ایجاد مجموعه‌ای از دانش حرفه‌ای می‌باشد. معلمان از طریق انجام پژوهش و مطالعه پژوهش‌های دیگران اطلاعات زیادی در مورد فرایند یاددهی یادگیری و یادگیرنده می‌آموزند. بابا و کوچیما^۳ (۲۰۰۳) معتقدند مطالعه در مورد مواد آموزشی به معلمان برای روشن شدن نقاط مبهم و تثبیت و تقویت دانش محتوایی لازم برای آموزش مؤثر مطالب کمک می‌کند. معلمان از طریق انجام پژوهش به پژوهش‌های انجام شده توسط دیگر معلمان یا ... رجوع می‌کنند که از این طریق نیز می‌توانند به اطلاعات خوبی در حوزه تدریس و یادگیری دست یابند. بخشی از دانش و آگاهی‌های مورد نیاز حرفه معلمی با مراجعه به نتایج پژوهش‌های دیگران به دست می‌آید که بهره‌مندی از آن‌ها به درک اصول مشترک حرفه معلمی و تدریس کمک می‌کند (ساکي، ۱۳۹۱). معلمان با

1. McNiff, Lomax, and whitehead

2. Schon

3. Baba and Kojima

درگیر شدن در پژوهش نه تنها دانش کافی در مورد موضوع مورد بررسی به دست می‌آورند بلکه در تدریس و حل مسئله نیز مهارت به دست می‌آورند. آن‌ها در مورد شیوه پژوهشی دانش و مهارت کافی را کسب می‌کنند. به منظور آشنایی بیشتر با نقش پژوهش در عمل در توسعه حرفه‌ای معلم، یافته‌های این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرند: یافته‌های حاصل از این پژوهش با توجه به اظهارات دانشجو معلمان نشان داد با انجام پژوهش در عمل آن‌ها دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های مختلفی را به دست آوردند از جمله: آن‌ها بیان کردند که در بعد دانش و مهارت پژوهشی به دانش در مورد پژوهش در عمل، مهارت در انجام پژوهش در عمل و دانش و مهارت در نوشتن گزارش پژوهشی دست یافتند. درگیری فعال معلمان در حل مشکل به آنها کمک کرد خودشان به دانش و مهارت‌های مورد نیاز دست یابند. در بعد دانش و مهارت تدریس اظهار داشتند که به دانش در مورد موضوع، دانش در مورد تدریس و مهارت در تدریس دست یافتند. آن‌ها با درگیر شدن در مسئله، با انواع مسائل آشنا شدند. در بعد دانش شناسایی مسائل بیان کردند که دانش مسائل یادگیری، دانش مسائل یادگیرنده و دانش مسائل تدریس را کسب کردند. در بعد مهارت حل مسئله با توجه به اظهارتشان، به مهارت در حل مسائل یادگیری، مهارت در حل مسائل یادگیرنده و مهارت در حل مسائل تدریس دست یافتند. طی پژوهش در عمل، معلم برای حل مسئله در هر حوزه‌ای همواره در تلاش و تکاپو برای یافتن روش‌های مختلف، اجرا و ارزیابی تأثیر آنهاست، بدیهی است در این جریان به تدریج، مهارت‌های لازم برای حل مسئله را کسب خواهد کرد. لذت درونی از موفقیت یک عمل و حل یک مسئله، میل و انگیزه برای حل مسائل بعدی را ایجاد خواهد کرد. معلمان در بعد ایجاد نگرش بیان کردند که در آن‌ها تغییر نگرشی نسبت به مسائل دانش‌آموزان و تغییر نگرش نسبت به نقش پژوهش در حل مسئله در آن‌ها ایجاد شده و بعد از حل مسئله، لذت و رضایت درونی ناشی از حل مسئله در آن‌ها به وجود آمده است. با توجه به اظهارات دانشجو معلمان می‌توان گفت آن‌ها با انجام پژوهش در عمل به دانش، مهارت و نگرش‌هایی دست یافتند که برای یک معلم حرفه‌ای لازم و ضروری است. تحلیل نتایج مصاحبه‌ها حاکی از آن بود که دانشجو معلمان با درگیر شدن در یک پژوهش معلم محور، دانش و مهارت پژوهشی به دست آوردند؛ با مطالعه و جستجوی اطلاعات در مورد موضوع، دانش کافی کسب کردند؛ با

مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در ...

توجه به اینکه اغلب مسائل به تدریس و یادگیری مربوط می‌شد، ضمن جستجوی اطلاعات و بحث و گفتگو با سایر معلمان، در مورد روش‌های تدریس، فعالیت‌های دانش‌آموزان، رسانه‌ها و مواد آموزشی و ... دانش و مهارت به دست آوردند؛ در مورد یادگیرنده و شیوه مناسب برخورد با یادگیرنده، دانش و مهارت کسب کردند؛ همکاری و مشارکت با دیگر معلمان را تمرین کردند و به اهمیت آن در حل مسئله پی بردند؛ مسائل حوزه یادگیری، یادگیرنده و تدریس را بهتر شناختند و مهارت حل مسئله در این حوزه‌ها را کسب کردند؛ احساس موفقیت در حل مشکل، انگیزه برای حل مشکلات بعدی را در آن‌ها افزایش داد؛ تغییر نگرشی در آن‌ها نسبت به مسائل دانش‌آموزان ایجاد شد و از حل مسائل احساس لذت می‌کردند. نتایج این پژوهش با توجه به دیدگاه‌های دانشجو معلمانی که پژوهش در عمل را در کلاس درشان تجربه کرده بودند نشان داد که پژوهش در عمل، توانسته به توسعه حرفه‌ای آن‌ها کمک کند. در خصوص نقش پژوهش معلم محور در توسعه حرفه‌ای معلمان، نتایج این پژوهش با پژوهش‌های پرایس (۲۰۰۱)؛ براوون (۲۰۰۲)؛ پرت (۲۰۰۲)؛ کانوی و جفرز (۲۰۰۴)؛ اسمیت و سلا (۲۰۰۵)؛ فیرینکس و لگرون (۲۰۰۶)؛ و هونگ و لارنس (۲۰۰۱۱) هماهنگ است. ولی این پژوهش در مقایسه با آن پژوهش‌ها نتایج جدیدتری را ارائه داده از جمله ادراک معلمان از نقش مؤثر پژوهش در شناسایی مسائل حوزه یادگیری، یادگیرنده و تدریس؛ مهارت حل مسائل در حوزه‌های یادگیری، یادگیرنده و تدریس؛ و تغییر نگرش نسبت به پژوهش، مسائل یادگیرنده و کسب رضایت درونی از حل مسئله. نتایج حاصل از تجارب معلمان بیانگر این موضوع بود که پژوهش در عمل می‌تواند به توسعه حرفه‌ای معلمان کمک کند.

به طور کلی ما نیاز داریم تا نه تنها پژوهش‌های معلمی را در میان دانشجو معلمان تشویق کنیم، بلکه باید عادات ذهنی یک پژوهشگر را در دانشجویان ایجاد کنیم. چنین طرز فکری در مورد تمرین معلمی می‌تواند الهام بخش تأمل یا بازاندیشی بیشتری در دانشجویان حین گذراندن دوره کارورزی‌شان شود و فضایی را فراهم نماید تا آن‌ها به محض دانشجو معلم شدن به پیشرفت حرفه‌ای خود ادامه دهند. معلمان یا مربیان پژوهنده باید پذیرای همکاری با کارورزان^۱ باشند. برای دستیابی به چنین نتیجه‌ای، مدارس آموزش و پرورش باید پژوهش‌های

معلمی را به عنوان تلاشی علمی و شایسته در جهت استخدام یا ارتقاء در نظر بگیرند. در نهایت اینکه، قانون‌گذاران، مؤسسات اعتبارسنجی، و مدیران مدارس باید اقدام پژوهشی را به عنوان شکل معتبری از توسعه حرفه‌ای بپذیرند و فضای کافی برای انجام چنین فعالیت‌هایی را به معلمان برای حصول شرایط ادامه تحصیل فراهم نمایند (وست، ۲۰۱۱). وزارت آموزش و پرورش در دستورالعمل نظام حرفه‌ای رتبه‌بندی معلمان، انجام فعالیت‌های مربوط به پژوهش در عمل را به عنوان یکی از شاخص‌های ارتقاء در نظر گرفته است (معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۲) که قدم شایسته‌ای در راستای توسعه حرفه‌ای معلمان خواهد بود. البته فراهم کردن این شرایط به تنهایی کافی نیست و لازم است فرهنگ معلمان و مدیران مدارس نیز نسبت به پژوهش تغییر پیدا کند. معلمان باید به پژوهش توجه خاصی داشته باشند و به منظور توسعه حرفه‌ای خود و حل مشکلات دانش‌آموزان همواره پژوهش در عمل یکی از اصلی‌ترین فعالیت‌های آن‌ها باشد. درست است که تغییر فرهنگ زمان زیادی طول می‌کشد؛ ولی ولز و فون^۱ (۲۰۰۷) معتقدند این مهم نیاز به عزم راسخ و تعهد تیم رهبری مدرسه به فراهم آوردن شرایطی دارد که شرکت معلمان را در مراکز یادگیری حرفه‌ای افزایش دهد. در مراکز یادگیری حرفه‌ای می‌توانند شرایطی را برای مجهز نمودن معلمان به مهارت‌های پژوهشی معلم محور ایجاد نمایند. در پایان با توجه به نقش و اهمیت پژوهش در عمل در رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان، پیشنهاد می‌شود آموزش و پرورش، معلمان را ترغیب نماید تا این شیوه را نه فقط به عنوان ابزاری جهت شرکت در جشنواره معلمان پژوهنده، بلکه با هدف توسعه حرفه‌ای خود در مدارس به کار گیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود دانشگاه فرهنگیان در برنامه درسی پژوهش در عمل، با هدف توسعه حرفه‌ای دانشجو معلمان، آن‌ها را درگیر در انجام پژوهش‌های معلم محور مشارکتی نماید؛ پژوهش‌هایی که دانشجو معلمان با کمک معلمان مدارس، درگیر در حل مسائل آموزشی شوند.

جامعه این پژوهش، معلمان ضمن خدمت بودند، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی، به مطالعه پدیدارشناسانه تلفیق پژوهش در برنامه درسی تربیت معلم به منظور توسعه حرفه‌ای دانشجو معلمان پرداخته شود.

منابع

- الوانی، سید مهدی، و بودلایی، حسن. (۱۳۸۹). پدیدار شناسی در مطالعات کارآفرینی. *فصلنامه علوم مدیریت ایران*. ۵ (۱۹)، ۳۳-۶۱.
- بازرگان، عباس. (۱۳۸۷). *مقدمه‌ایی بر روش‌های تحقیق کیفی و کمی و آمیخته*. تهران: انتشارات دیدار.
- ساکلی، رضا. (۱۳۹۱). پژوهش معلم محور، پارادایمی نو در پژوهش‌های آموزشی. *فصلنامه راهبردهای آموزش*، ۵ (۳)، ۱۹۷-۱۹۱.
- طاهری، مرتضی، عارفی، محبوبه، پرداختچی، محمدحسن، و قهرمانی، محمد. (۱۳۹۲). کاوش فرایند توسعه حرفه‌ای معلمان در مراکز تربیت معلم: نظریه داده بنیاد. *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، ۱۲ (۴۵)، ۱۷۶-۱۴۹.
- معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۲). *نظام رتبه‌بندی حرفه‌ای معلمان و جذب و تأمین منابع انسانی وزارت آموزش و پرورش*. وزارت آموزش و پرورش: قابل دسترس در www.medu.ir
- مک نیف، جین، لوماکس، پاملا، وایتهد، جک. (۱۳۸۲). *اقدام پژوهی، طراحی، اجرا و ارزشیابی*. ترجمه محمدرضا آهنچیان. تهران: انتشارات رشد.
- مهر محمدی، محمود. (۱۳۷۹). *بازاندیشی فرایند یاددهی-یادگیری و تربیت معلم*. تهران: انتشارات مدرسه.

Baba, T., and Kojima, M. (2004). *Lesson study. In: The history of Japan's education development: what implications can be drawn for developing countries?* Institute for International Development. Tokyo: JICA.

Berg, C.V. (2008). Mathematics student teachers as participants in a research project: The emergence of critical thinking. *Paper presented at the International Commission of Mathematics Instruction, 100th centennial conference.*

Brown, B. L. (2002). *Improving Teaching Practices through Action Research*. Dissertation submitted to the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy in Educational

Leadership and Policy Studies. Available at:
<http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-04152002182022/unrestricted/BethBrownDissertation.pdf>

Buczynski, S., & Hansen, C. B. (2010). Impact of professional development on teacher practice: Uncovering connections. *Teaching and Teacher Education*, 26(3), 599-607.

Cain, T., & Milovic, S. (2010). Action research as a tool of professional development of advisers and teachers in Croatia. *European Journal of Teacher Education*, 33(1), 19-30.

Conway, C.M., and T. Jeffers.(2004). The teacher as researcher in beginning instrumental music. Update: *Applications of Research in Music Education*, 22 (2): 35-45.

Fairbanks, C.M., and LaGrone, D. (2006). Learning together: Constructing knowledge in a teacher research group. *Teacher Education Quarterly*, 33(3), 7-25.

Guskey, T. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3/4), 381-391.

Guskey, T., (2009). Closing the knowledge gap on effective professional development. *Educational Horizons*, 87(4), 224-233.

Hong, C. E., and Lawrence, S. (2011). Action Research in Teacher Education: Classroom Inquiry, Reflection, and Data-Driven Decision Making. *Journal of Inquiry & Action in Education*, 4(2), 1-17.

Kayaoglu, M. N. (2015). Teacher researchers in action research in a heavily centralized education system. *Educational Action Research*, 23(2), 140-161.

Kotsopoulos,D., Mueller, J., and Buzza, D. (2012) Pre-service teacher research: an early acculturation into a research disposition, *Journal of Education for Teaching: International research and pedagogy*, 38(1), 21-36. Available at: <http://dx.doi.org/10.1080/02607476.2012.643653>

- Lim, C.P., Cock, K., Lock, G., and Brook, C. (eds.). (2009). *Innovative Practices in Pre-Service Teacher Education: An Asia-Pacific Perspective*, Sense publisher. 3–38. <http://www.sensepublishers.com>
- McNiff, J. (1997). *Action research: Principles and practice*. Chatham, Kent: MacKays of Chatham.
- Oja, S., & Pine, G. (1989). Collaborative action research: Teachers' stages of development and school contexts. *Peabody Journal of Education*, 64 (2), 96-115.
- Perrett, G. (2002) "Teacher Development through Action Research: a Case Study in Focused Action Research." *Australian Journal of Teacher Education: Vol. 27: Iss. 2, Article 1*. Available at: <http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol27/iss2/1>
- Price, J.N. (2001). Action research, pedagogy and change: The transformative potential of action research in pre-service teacher education. *Journal of Curriculum Studies*, 33:43–74.
- Sagor, R. (2004). *The action research guidebook: A four-step process for educators and school teams*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Robbins, J., M. K. Burbank, and H. Dunkle. (2007). Teacher research: Tales from the field. *Journal of Music Teacher Education*, 17:42–55.
- Schon, D. (1987). *Educating the reflective practitioner*. San Francisco: Jossey Bass.
- Smith, K., and O. Sela. (2005). Action research as a bridge between pre-service teacher education and in-service professional development for students and teacher educators. *European Journal of Teacher Education*, 28: 293–310.
- Smeets, K., & Ponte, P. (2009). Action research and teacher leadership. *Professional development in education*, 35(2), 175-193.
- Villegas-Reimers, E (2003). *Teacher professional development: an international review of the literature*. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.
- Wells, C., & Feun, L. (2007). Implementation of learning community principles: A study of six high schools. *NASSP Bulletin*, 91, 141–160.

West, C. (2011) Action Research as a Professional Development Activity, *Arts Education Policy Review*, 112(2), 89–94. Available at: <http://dx.doi.org/10.1080/10632913.2011.546697>.